

Háttvirða Landsstýriskvinna, góðu áhoyrarar, men fyrst og fremst, góði Jóhan Hendrik.

Málgranskarin, sum situr við síni gransking, kann ofta kenna seg eitt sindur einsamallan og heldur avbyrgdan frá umheiminum. Evnini í málsligari grundgransking kunnu vera so úrvald, at tey kennast fjøldini óviðkomandi, og júst í málfrøðini er tað vælkennt – hann, sum til dømis granskar hvørfsallið í føroyskum ella endingasamanfallið í Fugloy, skal helst ikki vænta sær tað heilt stóra afturljóðið úr heiminum uttanfyri ta friðarligu granskingarstovuna. Jóhan Hendrik Winther Poulsen hevur ongantíð verið ein slíkur granskari í filabeinstorni. Heldur beint tvørturímóti. Sum granskari vita vit, at hann hevur røkt sítt starv við eldhuga og djúpum fakligum innliti, tað prógvast eisini í tí, sum liggur eftir hann í orðabókum og orðasavni sum heild og í ritgerðum frá hansara hond. Tað, sum tó hevur eyðkent Jóhan Hendrik meira enn nakran annan, er tó hansara heilt serligu evni til at skapa áhuga fyri máli og málsligum spurningum millum vanlig fólk. Øll kenna Jóhan Hendrik, og tað er ikki av ongunum, at so er. Fyrst og fremst er tað helst orðabókin, sum Jóhan Hendrik hevði í útvarpinum í mong ár, sum hevur skapt hendan áhugan. Øll lurtaðu eftir orðabókini, ja, tað sigst um onkran, at hann læsti dyrnar, tá orðabókin var í útvarpinum, tí hann vildi hava frið at lurta, løtan var mestsum halgað. Fólk ringdu og skrivaðu til hansara úr øllum landinum, og hvar hann kom á gátt, varð tosað um orð, um mál. Væl dámar honum at práta og at vera saman við fólk, og tú kennir áhuga hansara fyri tí, tú hevur at bera fram, so fløvandi.

Tann týdningurin, sum hetta virksemi og hetta lyndi hevur havt fyri føroyska málrøkt kann valla yvirmetast. Fáastaðni í verðini verður manna millum tosað so nógv um mál, sum her hjá okkum. Fáastaðni í verðini kunnu málsligir spurningar vekja so heitar kenslur sum her í Føroyum, og tað ivist eg ikki í, at Jóhan Hendrik Winther Poulsen eigur sín lut í, at so er.

Góði Jóhan Hendrik! Her á skúlanum ert tú í tinum avrikum til staðar hvønn einasta dag.

Móðurmálsorðabókin var kærkomin, tá hon kom, og sum vera man, verður leitað í henni hvønn dag og hvønn tíma.

Og so eru tað orðini – orðasmiðurin Jóhan Hendrik. Okkara lív her er á tremur við hugtøkum og amboðum, sum ikki høvdu føroysk orð og heiti, tá tey komu til okkara. Í dag nýta vit í mongum føri føroysk orð og heiti um hesi fyribrigdi, og vit gera tað sum oftast heilt natúrliga, hugsa fyri nógv teirra als ikki um tey sum nýggj orð. Tey eru ílend, fyri nú at nýta eitt orð úr plantufrøðini. Og tey flestu av hesum orðum eru gáva frá tær.

Dømi av mongum, sum vit ofta taka til, er orðið telda. Eg var sjálv lesandi á Føroyamálsdeildini, tá tú gjørði tað orðið, og eg minnst væl, hvussu feigin tú vart uppi yvir orðinum, tá tú greiddi okkum frá tí. At tað var avleitt av orðinum tal, og at tað so snildisliga eisini kundi vera stytting fyri “tól til elektroniska dátuviðgerð”. Í dag munnu tað vera fá, ið siga compjútari, og soleiðis er tað við mongum orðum, tú hevur skapt, tey eru í dag ílend, natúrlig orð í málinum í staðin fyri tey fremmandu. Eg veit væl, at tú hevur smíðað nógv fleiri enn tey, sum fólk hava tikið til sín, men tað vil so vera, og fongurin í orðunum, sum verða brúkt, er ikki minni fyri tað. Vit siga í dag tyrla í staðin fyri helikoptari, evstamark í staðin fyri deadline, fjølmiðil í staðin fyri massamedium, átak í staðin fyri kampanja, bingja í staðin fyri komteynari og so framvegis og so framvegis. Øll hesi snøggju orðini eru hvønn dag við til at seta mark fyri, hvussu illa vit pjøssa okkara vakra mál við læntum fjaðrum.

At skapa og at varðveita hongur saman og skilist ikki sundur. Mál er livandi lutur og tað málið, sum hvør einstakur okkara hevur við sær og í sær broytist støðugt í møtinum við nýggjar tíðir, nýggjar hugsanir og nýggja tøkni. Regin Dahl tekur til í yrkingini “Orðini”, at orðini eru sum fornsøgufuglar, tá tey koma uttan av myrkursins høvum. Tilfeingið kann vera fornmálið, men burturúr tí skapast nýtt, sum ikki er fornt og heldur ikki íslendskt, sum hildið verður av mongum, fyri tað, um tilfarið er

upprunligt. Nevnda yrkingin endar við orðunum “Grønt leyv í nevi og grønar nálar”, og soleiðis er tað, nýyrðini roynast ofta frískliga nýggj, sjálvst um tey eisini eru fornsøgufuglar.

Vit, sum eru lærarar í føroyskum, hava sjálvsagt eina serliga ábyrgd av at geva teimum ungu gott í beinið málsliga, men tað ber eisini til at siga, at allir lærarar eru føroysklærarar, vit hava øll ábyrgd av, at málið, sum vit tosa og læra frá okkum, stendur á tryggari føroyskari grund. Ikki minst frøðimálið í einstøku lærugreinunum livir ella doyrtreytað av tí hugburði til føroyskt frøðimál, sum her verður lagdur niður í tey ungu. Og eitt mál, sum ikki eigur frøðimál er skert og stendur í vanda fyri at missa stór øki til onnur mál. Summi tulka tað sum heimføðiskap og vilja hava enskt vísindamál, men tað kann eftir mínum tykki ikki vera annað enn gott at duga at málbera seg vísindaliga bæði á móðurmálinum og á tí málinum, sum ræður í altjóða høpi.

At vilja málinum væl er at vilja fólkinum væl, og Jóhan Hendrik hevur verið frammi á pallinum, málinum og harvið eisini fólkinum til frama, í mong ár. Sum føroyskt umboð hevur hann røtt um málið á fundum og á ráðstevnum úti í heimi, og her hjá okkum hevur hann sum lærari og fyrilestrarhaldari, sum røðari á stevnum og á fólkafundum og sum greinaskrivari givið sítt íkast til tey málkjak og tær rørslur í málhugsanini, sum verið hava í millum ár og dag.

Tá ið virðislønir verða latnar, er tað við dupultum endamáli. Annað er, at heiðra og viðurkenna verk hansara, sum fær virðislønina. Um tað er at siga, at eg kann ikki hugsa mær nakran, sum betur hevur uppiborið hesa málrøktarvirðisløn enn Jóhan Hendrik Winther Poulsen, nú hon fyrstu ferð verður latin. Hitt endamálið við virðislønini er at stimbra til framhaldandi virksemini, og eg fari at taka heil hjartað undir við tí endamálinum og siga: Gott í teg Jóhan Hendrik, far ikki av pallinum enn, ver verðandi frammi á honum leingi enn við hugleiðingum, atfinningum, viðmerkingum og við hegniga orðasmíði tínum.

Hjartaliga til lukku.

Takk fyri.